

Nuo Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) taikymo pradžios 2018 m. gegužės 25 d. prabėgo metai. Tai buvo didelių pokyčių laikotarpis daugeliui - žmonėms, įmonėms, teisininkams, viešajam sektoriui ir pačiai Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai bei asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijoms Europos Sąjungos (ES) valstybėse narėse. Pagrindinis šios sukakties akcentas - naujasis asmens duomenų apsaugos reguliavimas suteikė daugiau galių asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijoms, be kita ko, kiekvienos iš jų veikla tapo svarbi peržengiant valstybių sienas, kad padėtų geriau apsaugoti žmonių teises į duomenų apsaugą, apie kurias Europos gyventojai įgyja vis daugiau žinių. Europos Komisijos užsakymu „Eurobarometer“ atlikto tyrimo 27 ES valstybėse duomenimis, apie BDAR žino 67 proc. europiečių. Nuo 2015 m. 20 procentų išaugo europiečių žinios apie tai, kokia institucija galėtų jiems padėti apginti teises į duomenų apsaugą, ir šiuo metu žinančiųjų yra 57 proc.

Lietuvos asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijos - Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos - veiklos rodikliai rodo, kad mūsų šalies visuomenė tampa brandesnė, organizacijos skiria vis daugiau dėmesio tinkamam asmens duomenų tvarkymui. BDAR padeda geriau ginti žmogaus teises į asmens duomenų apsaugą, įmonės tapo skaidresnės. Pasak Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus pavaduotojos Danguolės Morkūnienės, BDAR vienerių metų sukaktis yra šventiška proga, todėl norėtusi ir palinkėti - daugiau empatijos vieni kitiems. „Pati sau priežiūros institucija norėtų palinkėti, kad asmens duomenų apsauga netaptų susidorojimo įrankiu pareiškėjų rankose. O įmonės geriau komunikuotų tiek tarpusavyje, tiek su klientais, kaimynai vieni su kitais susitartų draugiškai“, - sako D. Morkūnienė.

Priežiūros institucija, kuriai BDAR suteikė daugiau asmens duomenų apsaugos srities galių, per šiuos metus skyrė didelį dėmesį patarėjo asmens duomenų apsaugos srityje vaidmeniui. Inspekcija suteikė 8 173 konsultacijas, skaitė pranešimus 84 renginiuose, parengė 298 visuomenės informavimo priemones, metodinę informaciją, rekomendacijas aktualiaisiais klausimais: dėl veiklos įrašų, viešajam sektoriui dėl teisės aktų rengimo, smulkiąjam ir vidutiniam verslui dėl BDAR taikymo, duomenų saugumo pažeidimų, tinkamų organizacinių ir techninių duomenų saugumo priemonių, duomenų tvarkymo rinkimų metu, vaizdo stebėjimo, Brexit, nepagrįstų skundų, skolininkų duomenų. Inspekcija jau yra (su)derinusi 802 valstybės institucijų parengtus teisės aktų projektus.

Be abejo, Inspekcija vykde ne tik švietėjišką veiklą, tačiau taikė ir sankcijas, vykdydama priežiūros veiklą. Per vienerių metų laikotarpį gauti 1 205 asmenų skundai. Palyginti su ankstesnių metų rodikliais, gaunamų skundų skaičius padvigubėjo. Daugiausia žmonės

skundžiasi dėl vaizdo stebėjimo, duomenų tvarkymo internete, teisės susipažinti su asmens duomenimis, skolininkų asmens duomenų tvarkymo, tiesioginės rinkodaros, asmens kodo. Išnagrinėjus asmenų skundus pažeidėjams pateikti 187 nurodymai, 34 papeikimai, skirtos 2 baudos. Inspekcija jau yra gavusi 122 pranešimus apie duomenų saugumo pažeidimus iš pačių organizacijų. Pati savo iniciatyva atliko 37 tyrimus dėl asmens duomenų tvarkymo lojalumo programose, biometrinių, medicinos sektoriuje tvarkomų asmens duomenų. Įvairios organizacijos jau yra pranešusios inspekcijai apie 1 809 paskirtus duomenų apsaugos pareigūnus. Juos paskyrė 960 valstybinių institucijų ir 846 įmonės.

Kiekvienos ES valstybės narės asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijos veikla tapo svarbi peržengiant valstybių sienas, nes elektroninėje erdvėje duomenys jas kerta dar lengviau – naudojamos e. bankininkystė, perkame užsienio e. parduotuvėse, naudojamos e. paslaugomis, Lietuvoje veikia daug tarptautinių bendrovių. Dėl šios priežasties žymiai sustiprintas tarptautinis bendradarbiavimas asmens duomenų apsaugos srityje. Praeitą savaitę Lietuvoje skirta pirmoji didelė bauda už asmens duomenų apsaugos reikalavimų pažeidimus – 61,5 tūkst. eurų. Inspekcija sprendimą dėl jos derino ir su Latvijos priežiūros institucija, nes įmonė veikė tarptautiniu mastu. Tai kone pirmas atvejis Europoje, kai skiriant tokią sankciją pritaikytas vadinamasis one-stop-shop mechanizmas.

Tiek Lietuvos, tiek kitų Europos valstybių gyventojai gali jaustis saugesni dėl jų asmens duomenų tvarkymo. Europos duomenų apsaugos valdybos duomenimis, 27 ES valstybėse nuo BDAR taikymo pradžios gauta 144 376 skundai, 89 271 pranešimas apie duomenų saugumo pažeidimus, dėl kurių atlikti tikrinimai bei tyrimai. Šie metai visoms asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijoms buvo itin aktyvūs.

